

א. משמע בתוס' שלא אמר רבי ישמעאל אלא בעכו"ם, אבל לא בשפיכות דמים דסברא היא. ולא בגילוי עריות שהוקש לשפיכות דמים (וע' במפרשים. וכ"כ במג"ח (רצה). וע' לשון תוס' כתובות יט. והגהות מיימוניות יסוה"ת ה, ב וצ"ע).

ב. דעה נוספת – רב חסדא אליבא דר' מאיר – שגם בעדות שקר אומרים יהרג ואל יעיד שקר (ע' כתובות יט.).

ואמרו בשם ר' יוחנן שבשעת גזרת המלכות (רב דימי) או אפילו שלא בשעת הגזרה, אם אונסים אותו בפרהסיא (רבי) כלומר בנוכחות עשרה מישראל – אפילו מצוה קלה יהרג ואל יעבור, כגון מנהג שנהגו ישראל בשרוך נעל. אבל זה דוקא כאשר מכוונים המאנסים להעבירו על הדת. אבל להנאת עצמם – אין אומרים לו ליהרג (רבא). וכן כשאין עושה מעשה אלא הוא בבחינת 'קרקע עולם'.

א. אשה שאונסים אותה להיבעל באיסור ערוה או שתמות, יש אומרים כיון שאינה עושה מעשה – אין בה דין 'יהרג ואל יעבור', כדברי אביי 'אסתר קרקע עולם היא'. ויש חולקים וסוברים שלא נאמר זאת בגמרא לענין גילוי עריות ממש, ושונה אסתר הואיל והיתה שם ביאת נכרי (עתוס', בעה"מ ורמב"ן).

ב. בשפיכות דמים ללא מעשה, כגון מי שאונסים אותו להניח עצמו להיזרק על תינוק להורגו, ואם לאו – יהרגוהו, הניחו בתוס' שאינו חייב ליהרג.

דפים עד – עה

קסא. האם בן נח מצווה על קידוש השם, ומחוייב למסור נפשו למות ולא לעבור על מצוותיו?

נסתפקו בגמרא האם בן נח מצווה על קידוש השם. ולפי גרסתנו מבואר שבצנעא ודאי אינו חייב למסור נפשו, ואפילו בעבודה זרה. ואילו בפרהסיא לא נפשט הספק. ולגרסת התוס' אפילו בפרהסיא אינו חייב למסור נפשו (וכן כתבו בדעת הרמב"ם).

א. רש"י ותוס' ועוד ראשונים כתבו ש'פרהסיא' היינו עשרה מישראל. ואילו הר"ן כתב שאפילו עשרה נכרים שאינם עובדים עבודה זרה.
ב. נחלקו חכמים אחרונים בשפיכות דמים – האם יהרג ולא יעבור.

דף עה

קסב. אדם שנטה למות, ואמרו הרופאים שאין לו תקנה אלא אם יעבור עבירה של גילוי-עריות – האם מתירים לו?

זה היה מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשה אחת והעלה לבו טינא, ואמרו הרופאים אין לו תקנה עד שתבעל – ולא התירוהו חכמים. ואפילו בלא ביאה אלא תספר עמו מאחורי הגדר בלבד – אין מתירים לו. ונחלקו אמוראים האם הדין כן אפילו בפנויה שאין בה איסור ערוה. שלפי דעה אחת אין מורין היתר בכך כדי שלא יהיו בנות ישראל פרוצות בעריות.
וכן פסק הרמב"ם (יסודי התורה ה, ט).

דיני התרפאות באיסורי תורה ובשלש עבירות חמורות – בפסחים כה.

פרק תשיעי

קסג. אלו הן הנשרפין?

הבא על בתו (אפילו מאנוסתו או מפותתו שאינה אשתו) ובתו ובת בנו; על בת אשתו (אפילו אינה בתו), בת בתה ובת בנה; על חמותו ואם חמותו ואם חמיו. וכן בת כהן שזינתה – דינה בשריפה, (אך לא בעלה ולא זוממיה. וראה עוד בפרטי דיניה לעיל ג-נא).
הבא על אמו – בסקילה ולא בשריפה. ואם אמו אינה אסורה אלא מדרבנן.

דפים עה – עו

קסד. מהם החילוקים המוזכרים בסוגיא בין איסורי 'שָׁאֵר' שלו ל'שָׁאֵר' של אשתו?

חילוקי דינים בין 'שָׁאֵר' דידיה ל'שָׁאֵר' דידיה:
הבא על אמו – בסקילה, על אם אשתו – בשריפה.
אם אמו – אינה ערוה מן התורה אלא 'שניה' מדברי סופרים, ואילו אם אם אשתו – בשריפה.
כלתו – בסקילה, כלת אשתו – מותרת.
דודתו אסורה ואין דודת אשתו אסורה; אשת אביו אסורה ואשת חמיו מותרת (ע' יבמות נד).

דף עו

קסה. א. מהו מקור האיסור והעונש לבתו מאנוסתו?

ב. מה למדים מן הכתוב אל תחלל את בתך להזנותה?

ג. מהו מקור איסור אם חמותו?

ד. מה דין חמותו לאחר מות אשתו?

א. בתו מאנוסתו – לאביי למדים [ב'גילוי מילתא'] מבת בתו שאסור בה ונענש עליה, קל וחומר לבתו. לרבא – גזרה שוה הנה הנה מאשתו, שעשה בה בתה כבת בתה. ושוב דנים בגזרה שוה זמה זמה מאשה ואמה לדונה בשריפה.

לאבוה דרבי אבין – מובת איש כהן כי תחל לזנות... – לדרוש שהמזנה עם אביה – בשריפה [כדין בת כהן המזנה תחת אישה]. ואזהרתו מאל תחלל את בתך כדלהלן.

ב. המוסר בתו לזנות, עובר באל תחלל את בתך להזנותה. ודרשו מהכפלת הלמ"ד אזהרה למזנה עם בתו [מאנוסתו]. ואביי ורבא שלמדו אזהרה זו ממקומות אחרים (כדלעיל), ידרשוהו למשיא את בתו לזקן, שגורם לה לזנות (רבי מני. וכרבי אליעזר בברייתא). ורבי עקיבא אמר: זה המשהה בתו בוגרת ואינו משיאה.

ג. איסור אם חמותו; לאביי – רבי ישמעאל למד זאת מגזרה שוה זמה זמה להקיש קרובות אשתו למעלה כלמטה – כלומר שאסורות שלשה דורות. ורבי עקיבא דרש מואיש אשר יקח את אשה ואת אמה... באש ישרפו אתו ואת הן – משמע שתיים, חמותו ואם חמותו. לרבא, בין לרבי ישמעאל בין לרבי עקיבא למדים מגזרה שוה הנ"ל.